

ADVIES 1505

Conceptnota “Krachtlijnen voor een nieuwe organisatie voor de opvang en vrije tijd van schoolkinderen”

Datum: 7 oktober 2015

Voorzitter: Nozizwe Dube

Aanwezigen: Baetens Jo, Bostoën Arthur, De Ceulaer Niels, De Vilder Gilles, Dube Nozizwe, Rastelli Simon, Seynaeve Koen, Van Dinter Finn, Van Poucke Laurens, Van Puymbroeck Jihad, Vandeghinste Nicky, Verhaeghe Isaac, Verreet Simon, Vlasschaert Stijn, Wolf Alexandra

De Vlaamse Jeugd Raad, in vergadering op 7 oktober 2015, onder voorzitterschap van Nozizwe Dube, en met bovenvermelde aanwezigen, adviseert met 3 onthoudingen en 12 stemmen voor het volgende:

1. Zie dit voorstel als een start voor het debat en probeer alle sectoren te betrekken bij de ontwikkeling van de nieuwe regelgeving. 2
2. Versterk de conceptnota door voorbeelden van samenwerkende organisaties op te nemen. Zorg voor duidelijkheid over de sectororganisaties die hierbij betrokken zijn. 3
3. Wees consequent als Vlaamse Overheid in de decentralisatie. Verschillende domeinen worden anders behandeld en dat brengt gevaren met zich mee. 3
4. Garandeer de essentiële keuzevrijheid van jeugdwerk om in te stappen. Waak over de gelijkwaardigheid van de verschillende partners.
5. Beperk de Vlaamse en lokale regeldrift. Zorg voor een referentiekader op maat van het jeugdwerk.
6. Vertrek vanuit vrijwillige jeugdverenigingen en hun aanbod, en niet vanuit de opvangnood. 4
7. Zorg dat een samenwerkingsverband het jeugdwerk niet instrumentaliseert.
8. Blijf focussen op kinderen, jongeren en hun rechten. Maak het aanbod toegankelijk voor alle kinderen. Gebruik de initiatieven genomen door de jeugd- en kinderrechtensector als inspiratie. 5
9. Schep meer duidelijkheid over de middelen voor de huidige aanbieders. Zorg voor een boost in het multifunctioneel inzetten van infrastructuur, en durf daarbij breder te denken dan de school. 6
10. Zorg voor een centraal ondersteuningspunt voor de lokale samenwerkingsverbanden. 6

1 Situering

Deze conceptnota heeft tot doel een aantal krijtlijnen uit te zetten over de toekomst van het organisatiemodel voor de opvang en vrije tijd van schoolkinderen. De Vlaamse Regering wil hierover het debat aangaan met de verschillende sectoren. Op basis van deze nota en het debat zal ze werk maken van een nieuw decreet buitenschoolse opvang. Dit is voorzien in 2017.

Deze conceptnota is een vervolg op de debatten in de Staten-Generaal van mei 2014. Ook het Vlaams Regeerakkoord neemt het streven naar een nieuwe regelgeving, overleg hieromtrent en een regie-functie voor de lokale besturen op.

De Vlaamse Jeugdraad kreeg deze adviesvraag op 20 juli 2015.

Het voorstel behandelt de versterking van de regisseursrol van lokale besturen om de eigen opvang en het vrijetijdsbeleid vorm te geven. De Vlaamse Overheid wil daarvoor lokale samenwerkingsverbanden stimuleren. Deze samenwerkingsverbanden, met lokale en private spelers, zouden middelen van de Vlaamse Overheid kunnen ontvangen. Op het einde van deze transitieperiode wordt het lokaal bestuur de enige financier van deze opvanginitiatieven. Dit zou een geleidelijke stap naar decentralisatie van de bevoegdheid kunnen betekenen.

De conceptnota spreekt van opvang van schoolkinderen in de vrije tijd. Het gaat dus niet alleen over de opvanginitiatieven die we kennen (IBO's), maar ook over jeugdorganisaties. Het gaat over samenwerking tussen verschillende organisaties die allemaal op een gegeven moment kinderen opvangen buiten schooltijd.

Gezien de verandering van de subsidieregels met betrekking tot het decreet lokaal jeugdbeleid¹, en de veranderende situatie van speelpleinen in Brussel², bekijkt de Vlaamse Jeugdraad deze voorstellen zeer kritisch. Het jeugdwerk ondergaat op dit moment veel bestuurlijke transitie. Veranderingen die weerstand met zich meebrengen, maar die bovenal met een sector besproken moeten worden. Het gebrek aan dialoog en de beperkte visie op jeugdwerk in al zijn vormen, zorgt ervoor dat de Vlaamse Jeugdraad geen voorstander is van deze conceptnota.

2 Advies

Zie dit voorstel als een start voor het debat en probeer alle sectoren te betrekken bij de ontwikkeling van de nieuwe regelgeving.

We zijn blij met de adviesvraag die ons is voorgelegd. Zo'n ingrijpende wijziging in hoe Vlaanderen met de opvangnoden van ouders in de 'vrije tijd' omgaat, vraagt een gezamenlijke draagkracht. Maar door de beperkte voorafgaande deelname aan het traject vinden wij - de Vlaamse Jeugdraad en de organisaties die we vertegenwoordigen - ons momenteel moeilijk terug in het voorstel. En dit terwijl het de jeugdwerksector wel aanspreekt om het mee uit te voeren. Een vroege betrokkenheid had de kansen dat dit ook effectief zou gebeuren, kunnen bevorderen. De Vlaamse Jeugdraad vreest dan ook dat deze conceptnota niet voldoende is om jeugdorganisaties over de streep te trekken.

We pleiten ervoor om kinderen, jongeren en hun organisaties, vanaf nu te betrekken in dit verhaal. En het huidige voorstel te beschouwen als een startpunt voor overleg en samenwerking met de jeugdsector. We verwachten dan dat het uitgangspunt de eigenheid van onze organisaties is, en de vrijwillige inzet waar wij dag in dag uit op rekenen. Vanuit het standpunt van ouders is het logisch om te vertrekken vanuit een opvangnood. Dat kinderen en hun rechten daarin een centrale plaats krijgen, is ook bewonderingswaardig. Maar de realiteit dwingt de decreetgever ook om de eigenheid van jeugdwerkorganisaties hierin te erkennen. Onze organisaties zijn geen deel van de buitenschoolse

¹ Zie het [advies 1502](#) 'voorontwerp subsidies lokale besturen'

² Zie de communicatie van de Vlaamse Jeugdraad hierrond: '[Het speelplein is geen school bis](#)'

opvang, al bereiken ze dezelfde kinderen en vaak op hetzelfde moment. Vraag aan een vrijwilliger op een speelplein of bij een jeugdwerking wat hij dagelijks doet, en hij zal vol enthousiasme zeggen: “Jeugdwerk en spelen”. Niet “kinderen opvangen”.

De Vlaamse Jeugdraad denkt graag verder. Willen we echt dat onze organisaties, die al jaren doen wat ze doen, zich steeds weer moeten aanpassen aan onze altijd veeleisender maatschappij? Durven we een meer duurzame en drastische oplossing te ontwikkelen, in plaats van alleen symptomatisch wat voorstellen te doen? Is de druk van de ouders op de overheid, en van de overheid op organisaties, niet een gevolg van een maatschappijmodel waarin die ouders steeds meer druk ervaren? Het is aan onze kinderen en jongeren en hun verenigingen om dit te signaleren. Het is aan de Vlaamse Jeugdraad om hier stevig op te reageren.

Versterk de conceptnota door voorbeelden van samenwerkende organisaties op te nemen. Zorg voor duidelijkheid over de sectororganisaties die hierbij betrokken zijn.

Het voorstel beschreven in de conceptnota is duidelijk. Vlaanderen subsidieert lokale samenwerkingsverbanden inzake kinderopvang in de vrije tijd. De regering probeert dit in een regelluw kader te doen, met zo veel mogelijk partners. Maar de Vlaamse Jeugdraad kan moeilijk inschatten hoe dit in realiteit zal verlopen en hoe het jeugdwerk hierin een plaats zal krijgen. Een belangrijk adviespunt: geef duidelijke voorbeelden die de meerwaarde voor jeugdwerk omschrijven. Momenteel ontbreken die.

De Vlaamse Jeugdraad ziet een maximale en een minimale invulling van dit voorstel. Maximaal zou het kunnen dat gemeenten jeugdverenigingen in deze bestuurlijke organisatie dwingen en zo de eigenheid van jeugdwerk aantasten. Willen we een gemeentebestuur dat beslist wanneer jeugdbewegingen moeten activiteiten aanbieden? Willen we een particulier speelplein dat open is van 7 tot 7? Een gemeente die enkel werkingssubsidies geeft als een vereniging op het “juiste” moment opvang voorziet? Dit kan voor de Vlaamse Jeugdraad nooit de bedoeling zijn. In minimale vorm zouden we dit kunnen zien als een manier om samenwerking te stimuleren. Om van elkaar te leren en kennis en expertise ten dienste te stellen van alle kinderen in de steden en gemeenten. Om als jeugdwerk andere kinderen en jongeren te bereiken. Om te investeren in het lokale jeugdwerk. Het is op deze spanning dat we ons advies schrijven.

Wees consequent als Vlaamse Overheid in de decentralisatie. Verschillende domeinen worden anders behandeld en dat brengt gevaren met zich mee.

Vlaanderen oormerkt geen middelen meer voor het lokale jeugdwerk en het lokaal jeugdbeleid. Uit de parlementaire documenten en die van de regering leiden we af dat dit vooral noodzakelijk was om de vermeende overregulering van de Vlaamse Overheid tegen te gaan en planlastvermindering ten opzichte van de lokale besturen te bereiken. Maar de Vlaamse Jeugdraad vindt het voorstel uit de conceptnota niet consequent met wat er in het beleidsdomein Jeugd gebeurt. Voor de Vlaamse Jeugdraad ligt het moeilijk dat er andere modaliteiten voorzien zijn voor de Buitenschoolse Kinderopvang binnen het domein Welzijn dan voor jeugd en jeugdwerk. We vragen de Vlaamse Regering dan ook om consequent te zijn. Ze vindt het blijkbaar moeilijker om de gemeenten vrijheid te geven in dit domein dan in andere. We zien dezelfde denkfout terugkomen in andere voorbeelden (Fietspaden, Huizen van het Kind ...).

Verder is het onduidelijk of de Vlaamse overheid het aanbod op zich kan subsidiëren. Moeten de samenwerkingsverbanden zich ook verantwoorden tegenover Vlaanderen en moeten ze daarvoor plannen indienen? Krijgen jeugdorganisaties die nu mee in een samenwerkingsverband stappen wel middelen omdat ze opvang aanbieden, maar niet omdat ze jeugdwerk zijn? Bij de éne domein gaat Vlaanderen rechtstreeks organisaties subsidiëren, bij het andere niet.

Het is ook vreemd om vast te stellen dat de Vlaamse Jeugdraad voor dit ‘domein’ wel om advies wordt gevraagd en voor de decreten die de lokale ‘Jeugd’ middelen behandelen niet. Het is duidelijk een overgangsmaatregel die tegemoet wil komen aan verschillende eisen. De Vlaamse Jeugdraad verwacht van een daadkrachtige overheid tenminste een gelijke behandeling van de verschillende beleidsdomeinen.

Garandeer de essentiële keuzevrijheid van jeugdwerk om in te stappen. Waak over de gelijkwaardigheid van de verschillende partners.

De Vlaamse Jeugdraad stelt zich grote vragen bij de gelijkwaardigheid van de partners in dit dossier. Het voorstel geeft verenigingen keuzemogelijkheid: instappen of niet. Maar in realiteit wordt die vrijheid niet altijd gekaderd, gezien de jonge leeftijd van de jeugdwerkvolwassenen. Keuzevrijheid is ook relatief als de subsidiegever mee de samenwerking initieert. Het is een ongelijkwaardige relatie en dat moet de overheid erkennen. Zolang lokaal bestuur ook aanbieder is van kinderopvang, kunnen we spreken van belangenvermenging. Ook het feit dat private partners die regierol kunnen opnemen en hiervoor middelen zouden krijgen, is tegen het principe van gelijkwaardigheid in zo'n samenwerkingsverband. De Vlaamse Jeugdraad vraagt dan ook om na te denken over een Vlaamse controleinstantie.

Betrek daarom de koepels, federaties en de hele jeugdwerksector alvorens dit systeem lokaal uit te rollen. Per slot van rekening moeten zij hun lokale jeugdverenigingen aansturen. Vertegenwoordigers van de lokale besturen (VVSG), van het beleidsdomein Welzijn en van de jeugdsector zouden elkaar moeten vinden om vooraf afspraken te maken. De Vlaamse Overheid vindt een lokale autonomie van gemeenten belangrijk. De Vlaamse Jeugdraad en de sector die wij vertegenwoordigen, vinden vooral de samenhang binnen en de eigenheid van de organisaties belangrijk. Verwar deze doelen dan ook niet.

We delen deze bezorgdheden ook met andere sectoren. Wat voor jeugd geldt, geldt ook voor sport. Het kan niet zijn dat andere administraties, steunpunten en koepelorganisaties niet verder betrokken worden. De conceptnota is hier niet duidelijk over. Betrek dan ook deze organisaties die lokaal aangesproken worden: VVJ, Vlaamse Jeugdraad, VSF, en de koepels en federaties die ze vertegenwoordigen.

Beperk de Vlaamse en lokale regeldrift. Zorg voor een referentiekader op maat van het jeugdwerk.

Met deze decentralisatieoefening komt ook de verandering van voorschriften naar voor. Die levert veel vragen op. Wat is goede opvang? Wanneer ben je een goede begeleider van een kind? Heb je daar opleiding voor nodig? En als jeugdwerk geen opvang is, moet het dan aan de voorschriften voldoen? De antwoorden kunnen allemaal in een regelluw lokaal referentiekader worden meegegeven. Maar het voorstel is niet helemaal duidelijk over welke onderdelen van dit referentiekader normerend zijn en welke niet.

De Vlaamse Jeugdraad merkt meteen al enkele regelgevende elementen op die niet stroken met de visie op jeugdwerk van sommige van onze organisaties. Een deregulering van de buitenschoolse opvang betekent vaak een extra regulering van het jeugdwerk. Hier moeten we waakzaam voor zijn.

- Participatie in het aanbod. Hoewel enkele van onze organisaties zo werken, doen ze dat niet allemaal. Vrijwillige leiding en animatoren beslissen vaak over het aanbod. We kunnen en willen dan ook nooit aan deze eis voldoen.
- Ouderparticipatie. De jeugdsectororganisaties werken niet altijd met ouderparticipatie en de Vlaamse Jeugdraad ziet dit dan ook niet als een voorwaarde tot mogelijke samenwerking. We vragen aan vrijwilligers om een aanbod uit te werken voor kinderen en jongeren. Dat we daarbij rekening houden met leeftijd en mogelijkheden is logisch. Dat we hierbij rekening houden met wat ouders willen, is dat niet of wordt niet expliciet benoemd.
- Ratio vrijwilligers/professionelen. De Vlaamse Jeugdraad vindt het onmogelijk dat er ratio's tussen vrijwilligers en professionelen worden besproken op domeinen die vaak enkel op vrijwillig engagement draaien. Je doet teniet aan de vrijwilligers en hun mogelijkheden.

De voorbeelden zijn legio. We kunnen dus ook onmogelijk alle voorstellen als goed bestempelen. We denken dat de conceptnota best enkel de organisatorisch-bestuurlijke elementen zou bevatten. De Vlaamse Jeugdraad staat bijzonder kritisch tegenover elke uitspraak van een overheid over 'hoe goed omgaan met kinderen en jongeren in

de vrije tijd'. Een overheid die hier te sterk in reguleert, beknot organisaties in hun eigenheid, vrijwilligers in hun engagement en ouders in hun verantwoordelijkheid.

Vertrek vanuit vrijwillige jeugdverenigingen en hun aanbod, en niet vanuit de opvangnood.

Nog een pijnpunt in dit concept: het gebrek aan aandacht voor vrijwilligersorganisaties. De jeugdsector werkt al jaren op een manier die vrijwillig engagement stimuleert en die nodig is om de boel te doen draaien. Dit bestuurlijk verhaal staat haaks op onze aanpak. Van onderuit. Samen afspraken, beleid en aanbod maken. Het voorwaardelijke karakter van dit voorstel (om voor subsidiëring in aanmerking te komen, moet je...) doet de Vlaamse Jeugd Raad vooral denken aan de duizenden vrijwilligers die dag na dag hun organisatie mee vorm geven. Die hun beste beentje voorzetten om kinderen op te vangen, te begeleiden, te animeren en te vormen. Hoe zien zij dit? Hoe worden zij betrokken in dit verhaal? Vragen die niet gesteld zijn, voor dat deze nota is geschreven.

De nota vertrekt louter vanuit de opvangnood van werkende ouders. Ze zoekt een oplossing voor de opvangproblematiek. Ook de Vlaamse jeugd Raad erkent dit als een reëel probleem. Maar als uitgangspunt voor hervormingen zal deze nood nooit op veel steun van jeugdverenigingen kunnen rekenen. Een jeugdwerking continueert niet door veel kinderen op te vangen. Ze blijft bestaan omdat jonge vrijwilligers er zich thuisvoelen en activiteiten willen ondernemen. Het is dus van cruciaal belang niet enkel te vertrekken vanuit de opvangnood.

Zorg dat een samenwerkingsverband het jeugdwerk niet instrumentaliseert.

De samenwerkingsverbanden op lokaal niveau moeten ervoor zorgen dat initiatieven hun eigenheid kunnen behouden. De omschreven vrijwilligheid van instap is dan ook een goede voorwaarde. De Vlaamse Overheid legt zo de keuzevrijheid bij de organisaties. Maar het is nodig om lokaal diezelfde vrijheid te garanderen. Met het verdwijnen van de geormerkte middelen voor het lokaal jeugdbeleid, de uitholling van de bijhorende rechten en de nieuwe financieringsmogelijkheden van deze beweging, is het voor de lokale besturen gemakkelijk om extra voorwaarden voor subsidiëring op te leggen.

De Vlaamse Jeugd Raad verzet zich dan ook tegen een scenario waar jeugdwerk enkel middelen krijgt omdat het een deel van de opvangtaken overneemt. Zo instrumentaliseer je het jeugdwerk tot één enkele functie: "een instrument om het probleem kinderopvang op te lossen". Dat zou een foute redenering zijn.

De Vlaamse Jeugd Raad snapt dat opvang van kinderen breed maatschappelijk gedragen moet worden. De organisaties die we vertegenwoordigen willen daar ook een rol in spelen. Maar het mag geen eenzijdige beweging zijn van opvang naar de andere initiatieven. Ook de initiatieven en organisaties uit andere sectoren moeten voldoende draagkracht hebben. We moeten vanuit de eigenheid van de verschillende types van organisaties een afstemming te vinden. Elk met hun eigen doelstellingen, hun eigen functies en taken en hun eigen middelen. De Vlaamse Jeugd Raad gelooft in de kansen die afstemming en overleg voortbrengen. De Vlaamse Jeugd Raad wil dit samenwerkingsverband genoeg sectoroverschrijdend houden, anders is het gevaar dat de eigenheid van andere sectoren snel verdwijnt. Idealiter wordt dit een stevige samenwerking tussen verschillende organisaties, met elk hun eigen klemtonen en accenten.

Blijf focussen op kinderen, jongeren en hun rechten. Maak het aanbod toegankelijk voor alle kinderen.
Gebruik de initiatieven genomen door de jeugd- en kinderrechtensector als inspiratie.

De Vlaamse Jeugd Raad is dat dit decreet aandacht geeft aan de Rechten van het Kind. Het is een verantwoordelijkheid van de regering om toegankelijkheid te verwachten voor alle kinderen. Het realiseren van kinderrechten draagt verplichtingen met zich mee: een overheid moet kunnen reguleren, stimuleren en straffen.

Maar het decreet gaat voor ons niet ver genoeg. Het duidt niet of kinderen die extra zorg nodig hebben, ook extra middelen met zich meebrengen. Verder wil de conceptnota voorrang geven aan werkende ouders in het gebruik van het lokale opvangaanbod. Wij zien vooral graag *alle* kinderen gebruik maken van het aanbod van de organisaties die we vertegenwoordigen. De Vlaamse Jeugd Raad weigert dan ook mee te stappen in een verhaal waarin een overheid bepaalt welke kinderen (werkloze ouders of niet? Extra zorg of niet?) gebruik kunnen maken van een aanbod.

De nota beperkt de rechten van het kind tot 'toegankelijkheid voor alle kinderen' en 'ruimte laten voor autonomie en participatie'. Ze nodigt wel uit om kinderrechten als inspiratie te gebruiken voor meer vernieuwing. De Vlaamse Jeugd Raad is tevreden met deze vrijheid en denkt graag mee in hoe we dit kunnen realiseren. Een goede inspiratiebron zijn de charters die gekoppeld zijn aan Artikel 31 van de Rechten van het Kind³. Die vertrekken vanuit het vraagstuk "hoe willen we dat kinderen hun vrije tijd beleven?". De vraag "hoe zorgen we dat ouders alle werkuren kunnen rekenen op opvang?" is voor de Vlaamse Jeugd Raad dan ook van een lagere orde.

Schep meer duidelijkheid over de middelen voor de huidige aanbieders. Zorg voor een boost in het multifunctioneel inzetten van infrastructuur, en durf daarbij breder te denken dan de school.

Dit voorstel kan een stevige boost geven aan de idee om infrastructuur meer te delen. Hierin investeren vanuit het samenwerkingsverband lijkt voor de Vlaamse Jeugd Raad een grote kans. Zo kan er in die 'gedeelde ruimte' meer nadruk komen te liggen op een kindgerichte, avontuurlijke en speelse invulling. Vanuit de expertise van onze organisaties en de ervaringen van kinderen willen we hier een lans voor breken.

Maar de conceptnota blijft onduidelijk over de middelen. De Vlaamse Jeugd Raad vindt een goede geldelijke ondersteuning van deze samenwerkingsverbanden essentieel om ze goed vorm te geven en een meerwaarde te laten zijn. Het gaat vandaag om kwetsbare sectoren die veel jonge mensen tewerkstellen en deze jonge werknemers verdienen snel duidelijkheid. Ook is deze decentralisatie niet direct gekoppeld aan een stijging van het gemeentelijk budget. Willen we niet van een besparing spreken, lijkt ons dat nochtans noodzakelijk. Tot slot wijzen we opnieuw op de moeilijkheden die er ontstaan wanneer de Vlaamse Overheid het aanbod in één domein (Welzijn) wel rechtstreeks wil blijven subsidiëren, maar het in een ander domein verbiedt (Jeugd).

Zorg voor een centraal ondersteuningspunt voor de lokale samenwerkingsverbanden.

De Vlaamse Jeugd Raad vraagt de Vlaamse Overheid het voorstel in de conceptnota te bespreken met de verschillende sectoren en dan te bepalen hoe ze deze transitie zal ondersteunen. Ook de eigenlijke werking van deze samenwerkingsverbanden verdient een steunpunt. Onderzoek, begeleiding, klachtenbehandeling, bemiddeling en visieontwikkeling zijn allemaal taken die nu niet toegewezen kunnen worden aan een instantie. We kunnen onmogelijk een nieuwe manier van domeinoverschrijdend werken initiëren, zonder domeinoverschrijdend na te denken over de best mogelijke aanpak. Als we echt geloven dat dit een verhaal kan worden van alle sectoren, vragen we ook een afspiegeling van alle betrokken organisaties in de ondersteuning van deze lokale samenwerkingsverbanden. Dit hoeft de lokale autonomie niet in de weg te staan.

³ [Kinderen hebben recht op spel](#), rust, recreatie en creatieve activiteiten.